

УДК 656.2:658.152(043.2)

к.е.н., доцент Л.О. Городецька
К.А. Калініченко

ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЗАЛІЗНИЦЬ УКРАЇНИ

В статті досліджуються проблеми ефективності інвестиційної діяльності та шляхи підвищення інвестиційної привабливості залізниць України.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, ефективність, залізничний транспорт.

В статье исследуются проблемы эффективности инвестиционной деятельности и пути повышения инвестиционной привлекательности железных дорог Украины.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная привлекательность, эффективность, железнодорожный транспорт.

There are problems of investment activities as well as ways for increasing the invest attracting of Ukrainian rail ways considered in this article.

Keywords: investing, investment activities, invest attracting, efficiency, rail way transport.

Постановка проблеми. У сучасній Україні в умовах виходу економіки з кризового стану особливо важливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності, оскільки без неї неможливо здійснити прогресивні зрушення в економіці, підвищити конкурентоспроможність та загалом забезпечити сталий соціально-економічний розвиток держави. На сучасному етапі розвитку залізничний транспорт поступово виходить з кризового стану. Це дає можливість активізувати інвестиційні процеси для вирішення системних проблем галузі. Однак затяжна криза, яка тривалий час мала місце на залізничному транспорті в результаті спаду економічної діяльності у вантажоутворюючих галузях економіки, ще й досі визначає ті проблеми, які постали в сфері відновлення основних засобів залізниць. Найбільш прогресивною формою інвестиційної діяльності на залізничному транспорті є інноваційна, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво.

Зв'язок проблеми із важливими науковими і практичними завданнями. Можливості залучення інвестицій і перспективи розвитку залізниць України значною мірою обумовлені рівнем їхньої інвестиційної привабливості, аналіз і формування якої повинні стати одним з основних елементів стратегії розвитку залізничного транспорту. У сучасних умовах функціонування залізниць важливого значення набуває розробка методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості залізниць, залізничного транспорту в межах транспортно-дорожнього комплексу і економіки країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вирішуванні завдань та проблем інвестиційної політики висвітлено у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Дослідження з проблеми прийняття інвестиційних рішень започатковані у середині ХХ сторіччя в працях С.К. Майерса, Й.Ф. Магі, Г.А. Сіка, В.Н. Беренса, П.М. Хавранека, Бланка І.А. та інших авторів [1]. Розробці теоретичної бази щодо розвитку залізничного транспорту, процесів його реформування, впливу інвестиційної діяльності на економічне зростання, відновлення виробничого потенціалу, впровадження інновацій і підвищення ефективності галузі присвячені фундаментальні праці: А.П. Абрамова, І.М. Аксьонова, О.О. Бакаєва, Ю.С. Бараша, В.І.

Букіна, І.В. Белова, М.М. Громова, В.М. Гурнака, Г.Д. Ейтутіса, Ю.В. Єлізарова, Д.В. Зеркалова, В.П. Ільчука, В.В. Козака, В.В. Корнієнка, В.О. Крючкова, Ю.Ф. Кулаєва, А.Д. Лашка, Г.М. Легенького, М.В. Макаренка, Ю.Є. Пащенко, В.І. Пасічника, В.М. Самсонкіна, Є.М. Сича, Ю.М. Федюшина, Ю.М. Цвєтова та інших вчених-економістів [7].

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Однак, у вищезгаданих працях оцінюванню рівня інвестиційної привабливості залізничного транспорту, який має певні галузеві особливості, приділяється недостатня увага. Залишається невирішеною проблема розробки методичних підходів до комплексного оцінювання рівня інвестиційної привабливості залізниць України. Актуальність даної проблеми та недостатній рівень її вивчення зумовили вибір теми.

Постановка завдання(цілі статті). Розробка методичних підходів до комплексного оцінювання рівня інвестиційної привабливості залізниць України.

Викладення основного матеріалу. Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його виробничої, комерційної, фінансової, управлінської діяльності та особливостей інвестиційного клімату, що свідчать про доцільність здійснення інвестицій в нього [4].

Основними цілями оцінки інвестиційної привабливості є :

- визначення поточного стану підприємства та перспектив його розвитку;
- розробка заходів підвищення інвестиційної привабливості;
- залучення інвестицій у відповідних до інвестиційної привабливості обсягах та отримання комплексного позитивного ефекту від освоєння залученого капіталу.

Підвищення інвестиційної привабливості є головним фактором ефективності діяльності підприємства, реалізації структурних, інноваційних та інших програм і проектів.

Для оцінювання інвестиційної привабливості локомотивного господарства, виходячи з різних методик і основних критеріїв, можна запропонувати наступну схему аналізу, яка складається з чотирьох блоків [5]:

- I. Показники фінансового стану.
- II. Показники використання ресурсів.
- III. Показники організаційно-технічного рівня.
- IV. Показники соціального розвитку.

Група показників фінансового стану є найбільш істотними для інвесторів. Відразу слід зазначити, що крім традиційних показників у першому блоці аналізу важливо врахувати фактори, характерні для нинішнього етапу економічного розвитку українських підприємств, таких як Укрзалізниця.

Пропонуються п'ять основних підгруп показників аналізу фінансової діяльності:

- показники оцінки майнового стану – дозволяє з'ясувати джерела формування майна і оцінити, як воно використовується;
- показники оцінки ліквідності (платоспроможності) – характеризують можливість підприємства своєчасно та повною мірою провести розрахунки за своїми зобов'язаннями;
- показники оцінки фінансової стійкості – дають можливість визначити фінансовий запас міцності підприємства, тобто стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи;
- показники оцінки ділової активності – проявляється у динаміці його розвитку, досягненні обраних цілей, розширенні ринків збуту;

– показники оцінки рентабельності – характеризують економічну ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

В деяких методиках з оцінки інвестиційної привабливості використовують тільки фінансові показники, що вважається, не зовсім правильними, і не дає чіткої оцінки.

Блок II. Характеризує показники використання ресурсів, які містять у собі показники використання трудових і матеріальних ресурсів та показники використання основних засобів.

До показників, які характеризують використання трудових ресурсів, відносяться показники забезпеченості, використання робочого часу, формування й використання фонду заробітної плати, продуктивність праці.

Показники використання матеріальних ресурсів характеризують склад і структуру оборотних і матеріальних ресурсів, забезпеченість і ефективність їх використання.

Показники використання ресурсів не менш важливі для інвестора, тому що вони характеризують стан підприємства й вказують на перспективи розвитку.

Блок III представлений оцінкою показників організаційно-технічного рівня.

Для характеристики організаційно-технічного рівня й використання ресурсів на підприємстві використовуються різні системи показників. Показники науково-технічного рівня виробництва передбачають вивчення рівня науково-дослідної роботи, технічної озброєності праці, прогресивності застосовуваної техніки і якості продукції.

Показники рівня управління підприємством безпосередньо пов'язані з аналізом виробничої структури, органів управління, використання передових методів управління.

До складу блоку IV – оцінки рівня соціального розвитку та впливу на екологію, входять показники, які дозволяють охарактеризувати рівень соціального розвитку, а також встановлюється наявний рівень підготовки кадрів. Показники, які дозволяють врахувати вплив на екологію, спрямовані на оцінювання того, чи враховує дана структура сучасні тенденції щодо екологізації власної виробничо-господарської діяльності.

Не можливо досягти конкурентоспроможності на ринку транспортних перевезень та задовольнити вимоги споживачів в якості без вкладання інвестицій в оновлення основних засобів підприємств транспорту, особливо їх рухомого складу.

Розмір інвестицій, вкладених в діяльність різних видів транспорту, наведено в таблиці 1 [2].

Таблиця 1

Інвестиції в основний капітал за видами транспорту, млн.грн.

Вид транспорту	Роки		
	2010	2011	2012
Наземний (залізничний, трубопровідний та інший наземний)	10485,8	12821,5	15776
Водний (морський, річковий)	52,4	103,7	170,4
Авіаційний	105,5	307,2	408,1

Як видно з даних, наведених в таблиці, обсяг інвестицій в діяльність різних видів транспорту в 2012 р. в порівнянні з попередніми роками має тенденцію до збільшення.

Проведемо аналіз руху грошових потоків від інвестиційної діяльності Укрзалізниці

протягом 2010 – 2012 рр. Інформаційною базою аналізу є другий розділ «Рух коштів в результаті інвестиційної діяльності» форми 3, де відображаються як надходження, так і видатки за даним видом діяльності, які мали місце протягом 2010 – 2012 рр [6]. Аналіз проведено з допомогою таблиці 2, де окремо згруповано надходження та видатки, пов'язані з інвестиційною діяльністю.

Таблиця 2

Аналіз грошових потоків від інвестиційної діяльності Укрзалізниці, тис. грн.

№ п/п	Показники	Роки			Відхил. +/-	
		2010	2011	2012	2011 р. / 2010 р.	2012 р. / 2011 р.
1	Надходження від реалізації основних засобів	80803	143916	276599	63113	132683
2	Чистий рух коштів на депозитних рахунках	3452	-1596	4083	-5048	5679
3	Надходження державних грантів, що відносяться до активів	650000	967314	297000	317314	-670314
4	Відсотки отримані	38259	26870	18965	-11389	-7905
	Всього надходжень	772514	1136504	596647	363990	-539857
5	Придбання основних засобів	-7853711	-10830216	-10336241	-2976505	493975
	Всього видатків	-7853711	-10830216	-10336241	-2976505	493975
	Чисті грошові кошти, використані в інвестиційній діяльності	-7081197	-9693712	-9739594	-2612515	-45882

Як показують дані таблиці 2, протягом 2010 – 2011рр. надходження від інвестиційної діяльності збільшилися на 63113 тис. грн., а з 2011 по 2012 збільшилися на 132683 тис. грн., в основному за рахунок реалізації основних засобів. Як свідчать дані таблиці, сума одержуваних підприємством відсотків за фінансовими інвестиціями склала за 2010 р. – 38259 тис. грн., за 2011р. – 26870 тис. грн. та 18965 тис. грн. за 2012 р.

Витрати на інвестиційну діяльність підприємства збільшилися у 2012 р. на 493975 тис. грн. і були пов'язані, в основному, з придбанням основних засобів. Це свідчить, що підприємство надає перевагу реальним інвестиціям.

Всебічне вивчення стану локомотивного господарства з погляду інвесторів, застосування розробленої методики оцінки інвестиційної привабливості, вивчення її взаємозв'язку з інвестиційними потребами дозволяє виділити комплекс заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості:

1. Удосконалення організаційно-управлінських заходів: впровадження ефективної системи управління, поліпшення якісного складу керівництва, розробка інвестиційної стратегії, орієнтованої на потенційних інвесторів.

2. Поліпшення фінансового стану: робота по залученню довгострокових позикових джерел, розвиток лізингових операцій, зниження короткострокової кредиторської

заборгованості, збільшення коштів.

3. Збільшення прибутковості: удосконалення тарифної політики, зниження умовно-постійних витрат, збільшення рентабельності власного капіталу.

4. Підвищення ефективності використання ресурсів: зниження рівня зносу тягового рухомого складу, підвищення показника фондівдачі, зниження енергоємності продукції, зниження чисельності управлінського персоналу, зростання продуктивності праці, поліпшення виробничих і якісних показників, поліпшення використання показника виробничих потужностей.

5. Удосконалення організаційно-технічних заходів: удосконалення показників, що характеризують рівень технології виробництва, удосконалення показників технічної озброєності, удосконалення рівня інформатизації та автоматизації, удосконалення мотивації праці, спрямованої на участь працівників у результатах діяльності, підвищення показників охорони праці й охорони навколишнього середовища.

Висновки. Реалізація вищезазначених заходів дасть змогу планомерно підвищувати рівень інвестиційної привабливості локомотивного господарства як для вітчизняних, так і для іноземних стратегічних інвесторів, здатних компенсувати недолік інвестиційних ресурсів, що сприятиме подоланню кризових явищ в економіці у майбутньому.

Таким чином, для вирішення стратегічних завдань розвитку локомотивного господарства необхідно збільшувати інвестиційний потенціал, підвищувати інвестиційну привабливість, формувати нові механізми взаємодії з інвесторами, здійснювати галузеві проекти, які мають найбільшу економічну і комерційну ефективність і привабливих для приватних інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс / И.А. Бланк. – К. : Эльга-Н : Ника-Центр, 2001. – 445 с.
2. Державна служба статистики України : Офіційний сайт [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України – <http://ukrstat.gov.ua>.
3. Євтушевська О. О. Проблеми залучення інвестицій на вітчизняні підприємства / О.О. Євтушевська, Л.Ю. Войтенко // Економіка харчової промисловості. – 2010.
4. Загородній, А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 3-тє вид., випр. та доп. – К. : Знання, 2004. – 587 с.
5. Кулаев Ю.Ф. Методы экономической оценки инвестиционных проектов на транспорте / Кулаев Ю.Ф. Транспорт України – К: 2001.
6. Офіційний сайт Укрзалізниці – <http://www.uz.gov.ua>.
7. Сич Є.М., Львук В.П. Інноваційно-інвестиційний розвиток залізничного транспорту / Є.М. Сич, В.П. Львук // К.: Логос, 2002. – 256 с.